

פרוץ מחודש הנולד ע"י חסיסת הפגישה הרוחנית, כ"א העקר הוא בזה שלכבישה אמיצה כזאת צריך שיצא כח שכלי כביר אל הפועל, ומלחמת הקיום הרוחנית הבאה בתכונה רבה מעוררת כח חיים גדול ואדיר מאד. וכח גדול זה יגלה בנשמתנו, כשנשאף לבסס את מעמדנו הרוחני, לא ע"י נטיה פרטית לאיזה שיטה מיוחדת או ע"י התמכרות לאיזה אידיאלים פרטיים, אלא ע"י צירופם של כללות הכחות של האידיאלים, הכודדים כ"א בפני עצמו, המתקשרים יחד לאגודה שלמה, ע"י הזרחת האור של שורש נפשנו. צירוף זה מופיע הוא את האור החדש בתכלית גבהו במעלות החיים, וההפריה הנצחית שבסגולת הצירופים המתמידים, נותנת לנו ערובה נאמנה, שגם לימים יבאו, כשזמירות "חדשות" ישמעו והתביעות השכליות והתרבותיות יקחו להן סגנון חדש, גם אז יהיה לנו מקור חיים פתוח לרוחה, לחולל גדולות וחדשות ביד התבונה הברורה, המחברת יחד את המון אורוהיה, ומוצאת בקרבם את ההולדה הרוחנית הרעננה תמיד.

ג.

לכאורה היה ראוי להיות המוסר המוחלט העמוד היותר עקרי להעמדת אידיאלים נצחיים, שבהם נמצא אח"כ תעופת החיים המוחלטים, ולכשנמצאהו מיושב במגמות המצות בהרחבה בכלל ופרט, כבר היה עלינו למצוא את אותו הטל של תחיה שאנו מבקשים. אבל אל לנו לשכוח, שאין להשען על יסוד אשר כבר הונף עליו הגרון להרסו, טרם יהיה מבוצר לנו כל צרכו במובן הנצחיות שיש לנו רשות לבטאה. המדע הוא מתקומם עתה גם על המוסר ידירו מנוער. אמנם לא תהיה תפארתו על דרכו זה; הוא אמנם יחליף את המטבע מצד אל צד, אבל לעולם ישאר בתכונתו העצמית; הוא מתקומם על המוסר החברתי, בשם התביעה הפרטית, שהיא ג"כ תביעה מוסרית. — אולם סוף סוף הננו צריכים להגיע עד עומק החזיון במקורו הפסיכי.

התביעה הפרטית, שאיננה מכרת שעבוד לשום כלל, המבססת את האנרכיות בצורתה היותר איומה, היא ג"כ נובעת מתוך הדחיפה הפנימית המוסרית והמדעית היותר גבוהה, שאיננה מכרת את הכלל לחטיבה שיש בה חלקים של עובדים ונעבדים, פועלים ונפעלים. המוסר האידיאלי במרום סהרתו איננו חפץ להכיר אישיות מיוחדת; כל ענג וכל צער הוא מורגש בשוה היכן שימצא בכל חלל המציאות הרחבה לאין סוף, ע"כ אין כאן כ"א אינדיבידואי מוחלט. ההרגשה הזאת בעצמה, כשהיא משתפלת, היא נזקקת להרס כל מוסר חיובי, הבא מצד זיקוק של נמצאים חוציים. אמנם שתי הקצוות הקיצוניים הנם רק התוים לגבולי "פרדס הטיוול" של רוח החיים והדעה, ולעד לא יושגו לא בנקודת-הרום של שלילת הפרטים מפני זרם הכלל, ולא בנקודת-השפל של הכחשת הכלל מפני ריאליות של הפרטים, הקרובים והמרגשים. —

ד.

הכח המטויג, שהרוח הגדול עומד בו לעד, הוא מבינה לא מרוח אחד פרטי, אפילו

אם יהיה נחמד ונעים ואדיר כהמוסר המוחלט בעצמו, כ"א מרוחות כלליים, אשר במוגם ואריגתם האורגנית יציגו לנו את חזות-הכל, ויבטיתו לנו מוזן לקיום האידיאלים ותוצאותיהם המעשיות והשכליות. כשאנו נושאים את עינינו אל האופק הרוחני הרחב אנו מוצאים אתו מותרע לפנינו, בארבע רוחותיו הממלאים את כל חללו של העולם התרבותי: הרוח האלהי, רוח המוסר המוחלט, הרוח האמוני, ורוח הלאומי;

(א) רוח-אלהים, הכללי, החפשי והמוחלט, הרם מכל מדע ורגש; ודוקא מתוך רוממותו על כלם הוא מכשיר את המקום לכל התרחבות החיים של כל המדעים וההרגשות היותר אדירות ויותר כוללות ומקיפות את כל המצב הרוחני של ההווה כולה;

(ב) רוח-המוסר המוחלט, שהוא בא באנושיות בתור תוצאה מסובבת מתוך התביעה האלהית, המתנוצצת בנשמתה הכללית של האנושיות ומתגלה לפעמים גם בתור חזיון אדיר לבדו בהעלמת מקורו;

(ג) רוח האמונה, היא האספקלריא שמתוכה תראינה באופן הקרוב למעשה והליכות החיים, כל התיאוריות הנכללות באורח אצילות ברוח האלהי העליון, וברוח מוסר המוחלט;

(ד) רוח-הלאומי, הקובע את התהום החברותי, בהשלמתו המוגבלת, מקבל לתוכו את כל האורות במטבע המיוחדת לו ונוטל ג"כ תמציות רבות מהצדדים של ההכרות והנטייות הכלולות בשלשת צדי הרוח, העליונים ממנו והקודמים לו.

כמובן, יש המון רב של חזיונות החיים ואידיאלים נשגבים, שבכל פרט ופרט מהם נוכל להכיר את התהום המיוחד של אותו דרך הרוח, שממנו הם נובעים. אפס, התכסים השלם לא ימצא כי אם בהשפעה השלמה של ארבעת הרוחות הללו במילואם, וביותר בשילובם האורגני וביחושם החי והאהוב זה לזה, בכל זרמי החיים ההולכים ומסתעפים. ההתבוללות הכימית נהוגה בחיי הרוח. באופן מפליא וחריף מאד, על כן אי אפשר כלל באמת למצוא תכונה נקיה של רוח אחד מאלה, שלא יהיה מעורב גם כן בצחצוחים רבים משל חבריו. ולמרות כל אלה נמצא בכל עת שאיפות המגבירות את מהלכו של רוח אחד, עד שיתר הרוחות לא יתראו בצורה בולטת בפנים, ולפעמים יבא מזה טשטוש של פרצוף עד כדי קלקול תואר — עד שיבוא הדבר שוב למצב של משקל הרמוני המחזיר את תפארת החיים על מכונם. באספקלריא של קודש הננו רואים את שתי הנקודות הקיצוניות של "האני", המשפיעות חיים כאחת להצדקה היותר עליונה ולהאנרכיה היותר מקולקלת, שהיא מוכרחת למצוא את האור העליון מתוך עומק התהום של הריסתה המוחלטת, המושיבה אותה עד דכא; והן פועלות יחד לבלול יפה את כל הזרמים המוגבלים של ארבעת הרוחות הכלליות, הסובבות עולם ומלואו.

בכל פנה של החיים המעשיים והרוחניים שנמצא בה איוו מגרעת, חסרון טעם וצד של בחילה, בפועל או בספרות, הכל בא רק מפני איוו חסרון בשיווי המשקל והעדר ההרמוני בין הרוחות הכלליות הללו.

כנסת ישראל, הכוללת כל ברוחה, — ההיכל המקודש להשם הגדול המאיר את העולם כולו בכבודו, — מוטבעת היא להיות מושפעת לרויה ממשקלם המלא של